

## Exkluzív interjú Kristóf atyával

- 1969-ben születtem, Pincehelyen. Izgalmas időszakba csöppentem. Már az általános iskolában lelkes mozgalmi ember voltam, mint csapattanácstag, illetve mint a Hangya őrς őrςvezetője. Később az átalakuló szocialista eszmék miatt újjászerveződöttünk, és a név megváltozott Barátság őrςre. Utólag úgy tűnik, hogy ezen a vonalon elég nagy jövő előtt álltam.

- *Azért természetes a karrieredet párhuzamosan építetted az egyházi pályán is?*

- Hogyne, kénytelen voltam összeegyeztetni a kettőt, hiszen a falunkban az úttörőképzés, mint általában akkor szerte az országban véletlenül egyidőben az elsőáldozással harmadikban indult.

- *Melyikre helyeződött nagyobb hangsúly?*

- Inkább a mozgalmira, mivel hatodikos koromban abban a megtiszteltetésben kellett részesülnöm, hogy kiutazhattam a Karl-Marx-Stadt-i pionír lágerbe és megtapasztalhattam egy ki nem mondott internacionalista KISZ-titkárképző hangulatát.

- *Legalább megfogott?*

- Voltak érdekes dolgok. Többek között jött egy kubai forradalmár, és mindenféle forradalmi nótát tanított nekünk, mi meg éjjel-nappal ezeket énekeltük és lelkesedtünk Fidel Castróért. Hál' Istennek azonban később megszakadt a képzésem, ugyanis középiskolába az esztergomi ferences gimnáziumba jelentkeztem. Természetesen az általános iskolai igazgatóm eléggé nehezményezte a szándékomat.

- *Hogyan merült fel Esztergom mint lehetséges alternatíva?*

- Több mint bonyolult módon. A nagymamámnál láttam az akkor még közszolgálati tévében egy, a pannonhalmi apátságról és gimnáziumról szóló filmet, és annyira magával ragadott, hogy azonnal eldöntöttem: ott akarok továbbtanulni! El is mentem a plébánosomhoz, azonban ő inkább Esztergomot ajánlotta, egyrészt mert ismerte az ottani atyákat, másrészt a környékről már sok gyereket bejuttatott oda, és így ott nem érezném magam egyedül. Hallgattam a szavára. Először németes osztályba kerültem – evidens, hogy az orosz mellett –, de a plébánosom látott bennem valami fantáziát, és inkább a latint javasolta. Szívesen tanultam a latint, de csak úgy, mint minden más tantárgyat. Igazából a pályaválasztás terén meglehetősen eltérő elképzeléseim voltak. Háromévesen még autóbuszsofőr szerettem volna lenni, abból a meggondolásból, hogy a nagymamám a megálló mellett lakott és egyszer, miután jól összevesztünk, keményen megmondtam neki: ha buszvezető leszek, soha nem fogok megállni a háza előtt.

- *Jó motiváció.*

- Aztán szépen végiggyalogoltam a reál tantárgyakon. Matekból pár verseny megnyerésével tettem le a névjegyem, utána a fizika és a kémia lettek a kedvenceim. Volt saját házi laborom is, a kísérletezéseim közben egyszer összetalálkoztam a kettőhússzal, mivel a feszültség jelenlétét a hagyományos módszerrel, a nyelvemmel próbáltam ellenőrizni és a háromvoltage kábel helyett a kettőhússzal nyalogattam; utána órákon át feküdtem eszméletlenül. Egy másik szárnypróbálgatásom során a rossz forrasztásnak hála felgyújtottam a szobai lámpát.

- *Voltak ezen sokkos állapotokat kiváltó baleseteknek olyan megvilágosító hatásuk, melyek téged a papi hivatás irányába tereltek?*

- Azt inkább hozták. Harmadikos gimnazista koromban kezdtem érdeklődni iránta. A plébánosom egészen tudatosan beszervezett minden hivatástisztázó lelkigyakorlatra Győrbe és Bajótra. Előbbi helyen ismerkedtem meg, akkor még mit sem sejtve, egy Brückner Ákos nevű, nagyon életrevaló lelképásztorral. Állandóan hatalmas plakátokkal járkált, rendkívül energikus, igazi vibráló személyiség volt. Társaival olyan papi közösséget épített, amelynek szervezésében biztosan befolyásolták a korábbi ciszterci hatások. Tetszett, ahogy foglalkoztak a munkájukkal, egymással és a fiatalokkal. Pincehelyen magam is összefogtam a ministránsokat. Volt egy külön cigányközösségem, 3-14 év közötti rajkókból állt. Kicsit behoztam őket az egyházi életbe.

- *Mivel tudtad őket megnyerni?*

- Elzavarták őket otthonról, hogy ne lábatlankodjanak, mire bejöttek a templomba, ahonnan pedig a kedvesnővér igyekezett eltávolítani a bandát. Akkoriban még igen vakbuzgó voltam, kicsit előbb

érkeztem a misére, és elkezdtem beszélgetni velük. Beültettem őket a padba és rögtönöztem nekik egy fakultatív hittan órát. Ezt később többször is megismételtem, alkalomról alkalomra gyarapodó hallgatóságomnak. De mivel évközben a gimnáziumban tanultam, kénytelenek voltak a korosztályuknak megfelelő hittancsoportokba integrálódni.

- *Hányan maradtak meg közülük az egyház jólelkű báránykáinak?*

- Elég sokan. Mindenesetre ez volt az első indíttatás a szerzetesi pálya felé. Rájöttem, hogy közösségben sokkal könnyebben tudnék lelkipásztorként működni, mint tehetném ezt egyszerű egyházmegyes atyaként. Nyilván a gimnáziumban a ferences rendet ismertem meg jól, így érettségi után ott is maradtam novíciusként. Abban az időben még kötelező volt tanítást vállalni, ezért amikor bejelentettem a döntésemet, azonnal megkérdezték, hogy milyen szakos tanár lennék szívesen. Azt válaszoltam, hogy kémia-matek, mire ők kijelentették: ha szerzetes akarok lenni, akkor a magyartanítást kell választanom. Eleinte nem értettem, mivel benne volt a köztudatban, hogy a reáltárgyakért, köztük is különösen a kémiáért rajongok; persze így utólag nem bántam meg.

- *Akkoriban hogyan gondolkodtál a tanári hivatásról?*

- Már korábban is úgy véltem, hogy a tanárt önmagában nem az teszi jó tanárrá, ha tudományos szinten a csimborasszója az adott szakágnak. Szeresse azt, amit csinál és legyen meg benne az a képesség, hogy azt másokkal is meg tudja szerettetni. Nagyon komolyan gondolom, hogy nem vagyok annyira felkészült magyarból és latinból, mint azt magamtól és másoktól elvárom. Azért természetesen törekszem rá. Visszatérve azért azt el kell mondanom, hogy az életben az Úristen nagy ászok keze alatt puhított engem. Beton atya (Balázs Béla), Ákos atya és a novíciátusban Barsi Balázs, aki mint bencés diák nyert indíttatást a papi pályára; az ő számára is misztérium, hogy miért lett ferences. De mi, novíciusok az ő vezetésével nagyon tömény monasztikus kiképzést kaptunk. Végül soron magam is kezdtem látni, hogy a ferences életformát nem a monasztikus hagyományok alapján kell megélni, viszont utóbbi sokkal jobban vonzott. A kanadai Thomas Merton írásait olvasva (Csend szava, Hét lépcsős hegy) annyira megfogott a trappisták monasztikus élete, hogy akkor úgy éreztem: nekem trappista szerzetesnek kellennem. Azonban tudtam róluk, hogy Magyarországon nem működtek, így a kapcsolatfelvétel céljából küldtem egy levelet Rómába, de mivel a címet nem ismertem, a borítékra csak annyit írtam: *Trappista atyák, Róma*. Majd hanyatt vágódtam, amikor három hét múlva megérkezett a válasz. Mellékeltek némi ismertetőt, azonban az olasz Postának okozott esetleges problémákról nem szóltak.

- *Miért döntöttél úgy, hogy végül mégsem csatlakozol hozzájuk?*

- Két dolog tartott vissza: féltem attól, hogy egy idegen országban, a magyartól teljesen különböző kultúrában mi lesz velem, ha kimegyek? A szerzetesség is eleve arról szól, hogy a hivatásért hagyj el mindent, de mégsem tudtam feldolgozni magamban a váltás várható következményeit. Rájöttem, hogy ha az Úristen engem magyarnak teremtett, akkor ugyan miért küldene ki Olaszországba. Másrészt a leírásokból megismert életformához fizikailag túl gyengének éreztem magamat. Később kedves matektanárnőnk Kotányi Julianna mégis vállalta ezt a kihívást, és úgy tűnik, ott meg is találta a helyét.

- *Hogyan éreztél rá arra, hogy a trappista és a ciszterci hivatás lényegében ugyanaz?*

- Időközben észrevettem, hogy Merton a saját műveiben, amikor a rendjéről ír, mindig a ciszterci szót használja. Addig ez nem tűnt fel, mivel természetesen nem ezt kerestem a könyveiben. Megismertem a lelkiségüket, amely lényegében teljesen megegyezett a trappista rendével. Kezdtam magamtól utánajárni a ciszterceknek, fél év alatt a Széchenyi Könyvtár valamennyi róluk szóló könyvét áttanulmányoztam. Igaz, hogy a fennálló uralmi rendszer rendeleteinek értelmében a ciszterci rend működése nem volt engedélyezett, de próbáltam még élő, egykori rendtagokkal felvenni a kapcsolatot. Írtam egy levelet a zirci plébániára, hogy ha tudnak, segítsenek találni egy volt érintettet, akivel beszélhetnék. A válaszlevélben a helyi plébános, Szilveszter atya (maga is ciszterci) mindössze annyit közölt velem, hogy keressem meg a zirci apátot, Kerekes Károlyt, címe: Bartók Béla út 19. Felpattantam az ötös buszra, majd a 47-es villamosra, csengettem, kinyitotta az ajtót és ahogy rámosolygott, minden előre betanult mondatot elfelejtettem. Megkérdezte, hogy mi járatban vagyok, mire dadogva, alig érthetően kiböktem, hogy ciszterci szerzetes szeretnék lenni. Kedvesen fogadott, de semmit sem tudott ígérni, azt kérte, hogy tartsuk egymással a kapcsolatot és majd öt év

múlva térjünk vissza a kérdésre. 1988 őszén történt.

- *Abban a pillanatban ez nem tűnt számodra hosszú várakozási időnek?*

- Ma éppen az döbbsentett meg, hogy akkor ez nem döbbsentett meg. Tudnivaló, hogy azt, aki szerzetes akar lenni, többször jól megpróbálják: néhányszor el kell utasítani, pár alkalommal ki kell dobni, ha még azután is van benne spiritusz, akkor már csak alaposan meg kell alázni. Utána fel lehet venni. (ez csak vicc volt – a szerk.)

- *Szóval szép lassan szűkült számodra a kör, Olaszországon át, Zircen keresztül eljutottál néhány villamosmegállónyi távolságra.*

- Kicsit messzebből indultam, ugyanis Thomas Merton kanadai, de egyébként helyes a konklúzió. Valahol ez egy nagyon kedves játéka volt velem az Úristennek: az ember hajlandó azt gondolni, hogy ha az Istennek tervei vannak vele, akkor mindjárt egy új dimenzióba kell lépnie, egy egész más világban kell helytállnia. Közben kiderült, hogy „amit Isten rólunk megálmodott, az ott van mellettünk, csak a karunkat kell érte kinyújtanunk.” Számomra ez volt a hivatásom Szent Benedek-i próbatétele. Aki ismeri az Isten által számára előre elkészített utat, mindjárt türelmesebb. Csak a bizonytalan ember kapkod.

- *De hogyan lehet erre az útra rátalálni?*

- Engem a hivatás talált meg. Soha nem jött be az, amit elterveztem: nem kerültem Pannonhalmára, nem lettem kémiai tanár és ferences szerzetes sem. Szent Ferenc mondja: „Ha igazán szeretnénk az Istent, akkor a nagy folyók békességével tudnánk áthaladni a világon”. 1989 márciusában kérdezte meg tőlem Kerekes apát úr, hogy „kedves testvér, ha még mindig komolyan gondolja, akkor most lenne lehetőség arra, hogy ciszterci szerzetes legyen”. Beadtam az írásbeli jelentkezésemet, és három újabb jelentkezővel nyáron elkezdtek a közös életet. Lényegében ez nem jelent semmit, de büszke vagyok arra, hogy az 1962-es bebörtönzések után én jelentkezhettem elsőként a rendbe.

- *A ferencesek hogyan reagáltak a döntésedre?*

- Természetszerűleg nem örültek neki. Aki valamennyire ismeri a szerzetesi életet, az tudja, hogy ez nem választás kérdése. Amikor az ember az egész életét teszi rá a hivatására, akkor komoly, mély döntést hoz. A másik tipikus kérdés, hogy miért pont ezt? Magyarítja meg a Pista, hogy miért a Julcsát és nem a Marist választja házastársául. Nyilvánvaló, hogy az életfontosságú döntésekben az értelemnek van a legkisebb szerepe. Ezt ők is tudták.

- Hivatalosan mikor lettél ciszterci novícius?

- Károly apát úr ragaszkodott ahhoz, hogy a rend bejegyzéséig senki nem öltözhessen be. A minisztérium '89 szeptember 20-án engedélyezte a rend működését, másnap már beöltözhettünk.

- *Végül mégis egyedül maradtál meg a rendben. Nem befolyásolt ez téged is?*

- Dehogynem. Pozitívan. Mindhárman közvetlenül az örök fogadalmuk előtt mentek el. Általában ez az a döntés, ami sokakat elbizonytalanít. Viszont pontosan az ő elmenetelük erősített meg engem arról, hogy a csuda vigye el: ha az Úristen meghívott minket, akkor nehogy már mindenféle cél nélkül tette volna ezt. Azt mondtam magamban, hogy ha mind elmegy, én akkor is maradok. Így is lett. Egyébként ez az elvándorlás valahogy tendenciózus lett a későbbi jelentkezők körében is.

- *Mennyiben volt más a ciszterci szellemre való felkészítés?*

- A monasztikus hagyományokat ápolta. Előbb egy évet töltöttem egy nagyvenyimi padlásszobában, csendes meditációval, majd két év kemény római tanulás következett: a Pápai Liturgikus Intézet diákja is voltam. Nem annyira a világhírű egyetemen való tanulás állt kiküldetésünk hátterében, mint inkább az, hogy a mindennapjainkban a Rómában tanuló ciszterci szerzetesek körében tölthettük. Egyébiránt nagyon hasznos volt ez a kis kiruccanás, igazán őszintén mondom, hogy a hittanítás terén azóta is az ott tanultakból élek.

- *De az iskolában mint latintanár debütáltál, noha nem a legvidámabb körülmények közepette.*

- 1993 decemberében meghalt Sárkány Ferencné tanárnő, akkor már több ciszterci osztály is volt az iskolában, és mivel a négy osztály hat csoportját senki sem merte elvállalni, talán a félév közelsége miatt (ezt azóta sem értem), hosszas rábeszélés után én ugrottam be.

- *A világi osztályok hogyan fogadtak? Nem volt bennük némi ellenszenv az újabb ciszterci térhódítás miatt?*

- Úgy érzem, szerettek és elfogadtak. Mindegyik osztállyal sikerült megtalálni a közös hangot.

Értelemszerűen, máshogyan voltam jelen a ciszterci és máshogyan a jóskás diákok között. Még alkalmazkodnom sem nagyon kellett, hiszen megvolt bennem az a tapintat, hogy ha órát tartok, nem prédikálok. Ezt értékelték. A jó kapcsolat egyik jele, hogy az én idejövetelem után indult be a tömeges latin nyelvvizsgázás. Év végén az egyik osztály – miután kiderült, hogy a második évtől már nem taníthatom őket – készített egy beadványt az igazgatóság felé annak érdekében, hogy én maradhassak az oktatójuk. Bár azt kértem, hogy ne adják be, mégis megtették – minden eredmény nélkül. A sors iróniája, hogy tavaly mégis visszakaptam őket.

- *Tulajdonképpen az osztályok leadása azért történt meg, mivel a tavalyi IV./B. osztályfőnöke lettél?*

- Végülis igen. Most már elmondhatom, hogy a hátam közepére sem kellett, sőt: kifejezetten félttem tőle. Ott volt a nyakamon az államvizsgám, ennek köszönhetően még ma sincs meg. De tényleg! Az egész osztályfőnöki pályafutásom Szent Benedek regulájának értelmében telt. Az ember számára egy életen át érték az, amiért maga megküzdött. Ezért az osztályért nagyon megszenvedtem, szerintem ők is így voltak vele. Az első évben lehet karakánul, egyértelműen megfogalmaznunk, hogy mit akarunk. Miután év végén elénekeltük a Te Deumot, akkor mindazt, amit odáig elfelejtettünk megtenni, többé már nem lehet bepótolni. Ekkor lehet lefektetni az alapokat. Náluk ez, több más ok miatt elmaradt. Mire harmadikra hozzájuk kerültem, az osztály hozzászokott ahhoz, hogy öntörvényű. Csak annyiban maradtak egyben, amennyire önerőből akartak. Amit hagytak szétesni, az szét is esett. Erre jöttem én, aki egy 180 fokos fordulatot képviseltem.

- *Ez mit jelentett a gyakorlatban?*

- Abszolút világos elképzeléseim, eszményeim voltak. Berobbantam és próbáltam megmutatni, mi az hogy ciszterci osztály: tessék csinálni, egy-kettő-három-négy. Pár napra rá valaki valamilyen ügyben felszólalt, és arról amit én addig természetesnek gondoltam, kijelentette, hogy ez itt nem szokás. Mondtam neki, hogy „kis csillagom, te most szépen leülsz, ezentúl az a szokás, amit én mondok”. Hasonló esetek előfordultak még néhányszor, majd egy-két hónap múlva egy másik illető állt fel és közölte velem: most már pedig vegyem tudomásul, hogy ez az osztály nem kíván ciszterci osztály lenni, hagyjam őket békibe, nekik jobban tetszik a világi életforma, legyen elég a jámborkodásból. Azonkívül, hogy szóhoz sem tudtam jutni, nem válaszoltam. Hozzá tartozik, hogy ez a vélemény magát az osztályhangulatot tükrözte. Néhány héttel később megelégteltem és felálltam, mondván: elintézem, hogy az legyen az osztályfőnökük, akit maguk választanak vagy ha mégis engem akarnak, akkor az irántam érzett tisztelet jeléül próbáljanak meg együttműködni. Az utóbbi mellett döntöttek.

- *Minek volt köszönhető ez a hirtelen szemléletbeli változás?*

- Átérezték a problémát, hagyták, hogy vezessem őket, és küszködve bár, de negyedik év végére eljutottunk oda, hogy ez az osztály büszke volt arra, hogy ciszterci osztály! Nálatok még most sem érti mindenki a jelentőségét. Ennek számtalan oka van, hadd ne menjek bele, de ha összehasonlítunk titeket vagy akár néhány előző osztályt, látszik a különbség. Az biztos, hogy a legelső ciszterci osztály ebből a szempontból igencsak el volt kényeztetve. Ettől függetlenül nem voltatok elhanyagolva: aki egy picit is komolyan vette, hogy miért van itt, ebben az iskolában, annak világossá vált a lényeg. De éppen azt hiányoltam belőletek, hogy mint osztály, együtt nem lelkesedtek azért, hogy ciszterci osztály vagytok. Emberekben, kisebb csoportokban ez megvolt. Tény, hogy osztály annyi kalandot nem élt át az iskolában és az épületen kívül, mint ti, öröm volt veletek együtt dolgozni. Rengeteg értéketek van, egyedülálló képességgel rendelkeztek az órák ellátása terén. Igaz, a közös ügyeinkhez is mindenki volt valamiféle kapcsolódás, helyből senki nem volt ellenséges. Az, hogy az alkatotok kissé sokféle skálán mozgott, érthető, ezen elsőben lehetett volna változtatni. Ettől függetlenül a helyzet egyáltalán nem tragikus. Ha kívülről nézlek titeket, akkor eléggé markáns, egységes arcot látok. Az például, hogy ebből az április elsejei bohóckodásból kollektíve kimaradtatok, számomra erkölcsi és intelligenciabeli nívó volt.

- *Miért, mi nem ragadott meg? Az, hogy sajnos nem volt tényleg eltörve a karjuk?*

- Ez az eszeveszett infantilis őrjöngés lehet, hogy egy elsőnek még jól áll, de ha jópofáskodni akarunk, elkél némi intelligenciátartalom is. Törött kéz, meg fürdőköpeny, már nem túl találó, pláne nem felsőbb osztályokban.

- *Visszatérve Hozzád, kissé elkanyarodva a témától, most, hogy végülis nagyjából minden zűrös probléma lezárult az iskolával kapcsolatosan, idén leteszed az államvizsgát is, mi lesz Kristóf atyával?*

- Korszakváltás idején járok. Nálatok is biztosan eljön majd az idő – talán egyben az igazi felnőttkor kezdete –, amikor már úgy érzitek, nem a jövő, hanem sokkal inkább a jelen foglalkoztat titeket. Megvan az iskolánk, valahol személyes ügyem, nap mint nap azon dolgozom – én és a munkatársaim is –, hogy minél jobban megközelítsük a ciszterci nevelés eszményeit. Azon vagyok, hogy az ittmaradó diákjaimmal is ugyanolyan jó kapcsolatba kerülhessek, mint sikerült veletek. Szeressük egymást, legyünk barátságos viszonyban, de ez ne jelentse azt, hogy feladjuk az egymás iránti elvárásainkat. Mint magánember igyekszem megfelelni Horatius mondásának: úgy éltem, hogy éltem. Ha minden napot úgy tudok lezárni, hogy kimondhatom: *Vixi!* – már nem volt felesleges.

-gk-

G-Akták – a Szent Róbert osztály soha többet meg nem jelenő lapja

Utolsó évfolyam, utolsó szám

1998. május 6.